



แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี
Guidelines for Educational Management after the Epidemic
of Corona Virus 2019 according to Four Bases of Success
of Benjamit Interdisciplinary School, Saraburi

อลงกรณ์ จันทบาล ยูทธีวีระ* แก้วทองใหญ่²
Alongkorn Janthaban^{1*} Yudthawee Kaewthongyai²

Received: October 29, 2022

Revised: November 15, 2022

Accepted: November 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ราย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี จำนวน 162 ราย สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่าความคิดเห็นสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 รองลงมา รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ระดับความคิดเห็น รายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ตามลำดับ

แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี ควรมีการจัดการเรียนการสอนตามบริบทโรงเรียนตามความพร้อมการเรียนรู้ และ

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²ดร.ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ph.D. (Buddhist Educational Administration), Master of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University



ความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก ตามหนังสือสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคำสั่งหรือมาตรการต่างๆ ที่ สบค. จังหวัด กำหนดที่ประเมินสถานการณ์เรียบร้อยแล้ว

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา; วิกฤตโควิด-19; ความปกติใหม่

Abstract

The objectives of this study were: 1) to investigate the problem conditions of educational administration after the Coronavirus epidemic situation in 2019 according to the Four Bases of Success of Benjamit Saraburi group schools; 2) to investigate the methods of educational administration after the Coronavirus epidemic situation in 2019 according to the Four Bases of Success of Benjamit Saraburi group schools; and 3) to propose guidelines for educational administration after the Coronavirus epidemic situation in 2019 according to the Four Bases of Success of Benjamit Saraburi group schools. The integrated research methodology (the mixed method) was employed in this study. Five experts were interviewed for the qualitative research, and the collected data were analyzed using content analysis. For quantity research, questionnaire forms were used with 162 samples from a sample group of teachers and educational personnel in the schools. Percentage, mean, and standard deviation were utilized in data analysis. According to the findings, the overall mean of opinions on the problem conditions of education administration in 2019 following the coronavirus epidemic situation was 3.81, with a standard deviation of 0.70.

When considering each aspect, it was found that the opinions of administrators, teachers, and educational personnel after the outbreak of the coronavirus in 2019 were at high and moderate levels. Items were at a high level, comprising on-site learning: studying at school had a mean score of 4.07, followed by online learning: learning through the internet had a mean score of 3.98. On-demand learning: teaching and learning through electronic media had a mean score of 3.91. On-hand learning: studying at home using documents had a mean score of 3.88. Items were at a medium level, including on-air: learning through the Foundation for Distance Education via Satellite had a mean score of 3.20.

According to the Four Bases of Success of Benjamit Saraburi Group schools, the guidelines for educational administration after the 2019 coronavirus epidemic situation included that teaching and learning should be primarily organized in accordance with school contexts as well as students' readiness and safety. The teaching and learning should be conducted according to the order letters of the Office of the Basic Education Commission and various orders or measures that have been determined by the Provincial Office of the Civil Service Commission, which has already assessed the situation.

Keywords: Educational Administration; Covid-19 Crisis; New Normal

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) เด็กนักเรียนนักศึกษาทั่วโลกมากกว่า 1,500 ล้านคนต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2564 : ออนไลน์) ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนได้ ทั้งครูและนักเรียนต้องมีการปรับตัวกับรูปแบบการเรียน การสอน ดังนั้นจึงต้องอาศัยทักษะที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในเนื้อหา และต้องพัฒนา ตัวเองให้ทันกับเทคโนโลยี ของครู ที่จะสามารถปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีการสอน ให้แก่นักเรียนที่อยู่ใน ระบบการศึกษาในปัจจุบันนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ระบุไว้ว่า (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), (2547, น. 12) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ใน มาตรา 9 ยังได้กล่าวถึงการจักระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของ บุคคลรอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา การจัดการเรียนการสอนผ่าน ทางช่องทาง อินเทอร์เน็ตนั้น จำเป็นที่จะต้องให้ผู้ปกครองคอยดูแลและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การปรับบ้าน เป็น ห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ บนพื้นฐาน การดำเนินการ 6 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การอำนวยความสะดวกให้นักเรียน ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ 3) การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) การตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการ 5) ปรับปฏิทิน การศึกษาของไทยให้เอื้อต่อการเรียน “เพื่อรู้” 6) บุคลากรทางการศึกษาทุกท่านจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ในปีการศึกษา 2563 สถานศึกษาหลายแห่งได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากเพราะ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดอย่าง รุนแรงจนทำให้เป็นพื้นที่สีแดง ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนได้ ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากไม่ว่า จะเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ ออนไลน์ หรือการให้นักเรียนนำใบงานกลับไปทำที่บ้าน ทำการบ้านที่บ้าน โดยมีผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด และในปีการศึกษา 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาด ก็ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนทำให้ กระทรวงศึกษาธิการต้องมีการเลื่อนการเปิดภาคเรียนออกไปจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2564 กลายเป็นวันที่ 1 มิถุนายน 2564 และเลื่อนต่อไปเป็นวันที่ 14 มิถุนายน 2564 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, ออนไลน์)

การเลื่อนการเปิดภาคเรียนออกไปนั้นทำให้ระบบการศึกษามีปัญหาหลายด้านด้วยกัน เช่น การนับเวลาเรียนจำนวน 100 วันต่อ 1 ภาคเรียน ความไม่ต่อเนื่องของเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณรายหัวนักเรียน การ จัดสรรงบประมาณกลางวัน ทำให้ไม่สามารถ ที่จะเลื่อนการเปิดภาคเรียนต่อไปได้อีก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีแนว การปฏิบัติในการจัดการ เรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ด้วยกัน 5 รูปแบบ คือ

1. การจัดการศึกษาแบบ On-Site คือ การเปิดทำการเรียนการสอนตามปกติ หรือการเรียนที่สถานศึกษา โดย ปฏิบัติตามมาตรการสาธารณสุขและประกาศของ ศบค. จังหวัด อย่างเคร่งครัด

2. การจัดการศึกษาแบบ On-Air คือ การเรียนรู้ผ่าน DLTV (Distance Learning Television) หรือการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม โดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้งการออกอากาศตามตาราง และ การเรียนย้อนหลัง



3. การจัดการศึกษาแบบ On-Demand คือ การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ครู และนักเรียนตกลงใช้ร่วมกัน เช่น Zoom, Google classroom, Microsoft Teams เป็นต้น

4. การจัดการศึกษาแบบ On-Line คือ การเรียนรู้โดยให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือจากสถานศึกษากระจายไปสู่ผู้เรียนผ่านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นรูปแบบที่ถูกใช้ในการจัดการเรียน การสอนจำนวนมากที่สุด

5. การจัดการศึกษาแบบ On-Hand คือ การเรียนรู้ที่บ้านโดยครูจัดทำเอกสาร หรือใบงานให้กับนักเรียน ซึ่งอาจเป็นลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูป โดยมีครูออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นครั้งคราว และให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

จากรูปแบบการจัดการเรียนทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าว สถานศึกษาสามารถตัดสินใจโดย เลือกจัดการเรียนการสอนตามบริบทของจังหวัด และความพร้อมของสถานศึกษาได้ โดยต้องคำนึงถึง การเรียนรู้ และความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก ตามหนังสือสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และคำสั่งหรือมาตรการต่างๆ ที่ สบค. จังหวัดกำหนด (มติชนมติครู, 2564, ออนไลน์)

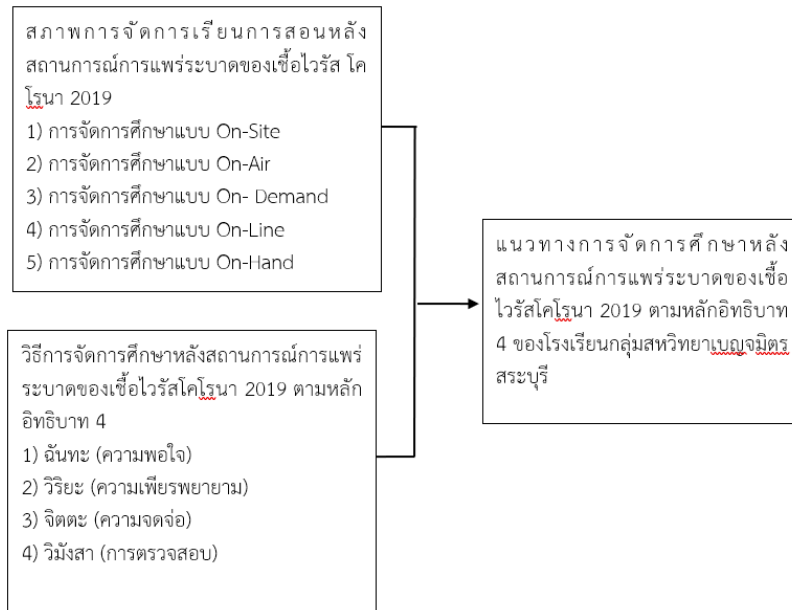
การเรียนรู้ในยุคปกติใหม่เป็นการเรียนรู้ที่มีแพลตฟอร์ม และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความพอเพียง และตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง โดยผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะออกแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างสูงสุดในการเรียนรู้ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒพล, 2563, น. 39)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเบญจมิตรสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 277 คน จากจำนวน 5 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 162 คน จากจำนวน 5 โรงเรียน โดยแยกออกเป็นฝ่ายผู้บริหาร 14 คน ครูผู้สอน 263 คน โดยใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ตามตารางคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้วิธีการสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียน อย่างเป็นสัดส่วนตามกลุ่มประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเบญจมิตร สระบุรี เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า (Rate scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้



เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็นค่าน้ำหนักของตัวเลือกตอบ

มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

การแปลความหมายของข้อมูล ได้กำหนดเกณฑ์โดยการให้คะแนนเฉลี่ย เพื่อนำผลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ของระดับ

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึงความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึงความคิดเห็นในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึงความคิดเห็นในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึงความคิดเห็นในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึงความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เกี่ยวกับวิธีการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเบญจมิตร สระบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและ ตรวจสอบคะแนนของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์โดยใช้สถิติดังนี้

3.1 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา ระดับความคิดเห็น โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัญหาการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเบญจมิตร สระบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70

เมื่อแยกเป็นรายด้านมี 5 ด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 รองลงมา รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ระดับความคิดเห็น รายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.22 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาวิธีการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี ควรมีการจัดการเรียนการสอนตามบริบทโรงเรียนตามความพร้อมการเรียนรู้ และความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก จากการประเมินสถานการณ์เรียบร้อยแล้ว ควรใช้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียนเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ต้องจัดสภาพแวดล้อมตามรายวิชาที่เด็กเรียน การจัดบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก ผู้เรียนมีความสุขเกิดความไว้วางใจ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ครูต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกเกิดความรัก ความพอใจที่จะเรียนรู้ เกิดความสนุกกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครูต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ลดช่องว่างทางการเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม การทำกิจกรรม Work Shop และการสร้างช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี ควรมีการจัดการเรียนการสอนตามบริบทโรงเรียนตามความพร้อมการเรียนรู้ และความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก ตามหนังสือสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคำสั่งหรือมาตรการต่างๆ ที่ สกศ. จังหวัด กำหนดที่ประเมินสถานการณ์เรียบร้อยแล้ว ควรใช้การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-demand เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ครูต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกเข้าใจ ต่อสู้บากบั่นกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสมัยปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เข้าถึงเทคโนโลยีได้ เป็นความท้าทายต้องมี หลักอิทธิบาท 4 คือ อดทน อดกลั้น อดเสียใจ อดท้อ อดเหนื่อย ทำหน้าที่อย่างไม่ทอดทิ้ง มีใจสู้ ขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาหาความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้มาก จึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจมิตร สระบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน : เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ต้องจัดสภาพแวดล้อมตามรายวิชาที่เด็กเรียน การจัดบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก ผู้เรียนมีความสุขเกิดความไว้วางใจ สอดคล้องกับ



นิรมล ฤกษ์ดี (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการเรียนการสอนแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน ต้องสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่จะเรียน โดยผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การเรียนให้เพียงพอพร้อมใช้งาน ส่วนครูมีการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่สม่ำเสมอ นักเรียนจึงมีความสนใจที่จะเรียนและสนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียน สอดคล้องกับ บัญชา ปลื้มอารมณ์ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-site สถานศึกษาจะต้องดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยลดช่องว่างทางการเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม การทำกิจกรรม Work Shop และการสร้างช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน บรรยากาศในห้องเรียนจึงจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542, น. 266) กล่าวอธิบาย ฉันทะว่า คือ ความรัก ผู้บริหารควรมีความรัก ความพอใจในงานบริหาร รักในวิชาชีพ รักศิษย์ รักที่จะเห็นเพื่อนร่วมงานมีความเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษา บริหารทำไปด้วยใจรัก ในวิชาชีพ ไม่ได้ทำไปเพราะพอให้เสร็จไป พอให้ผ่านไป เพราะเป็นหน้าที่ สอดคล้องงานวิจัย พระครูพิศาลธรรมานุวัตร (สมนึก เตชธมโม) Phrakrupisalathammanuwatr (Somnuek Tejadhammo), พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano, และ สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo (2563, น. 45) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักอริยบท 4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจ (1) หลักสูตรธรรมศึกษามีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สภาพพื้นฐานของนักเรียน (2) มีเนื้อหาของธรรมศึกษาที่เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน (3) การเรียนการสอนธรรมศึกษามีหัวข้อเรียงลำดับจากง่ายไปหายากได้อย่างเหมาะสม (4) ควรมีการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความพอใจในโรงเรียน หรือศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน

2. รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม : เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะกับทุกโรงเรียนเพราะครูไม่สามารถกำหนดเนื้อหาให้ตรงตามหลักสูตรของโรงเรียนและไม่สามารถวัดและประเมินผลตรงตามหลักสูตรของโรงเรียนได้ สอดคล้องกับ วิจารณ์ บุญล้อม (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Air ไม่ประสบความสำเร็จและไม่เหมาะสมกับนักเรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีเครื่องรับโทรทัศน์เพียง 1 เครื่อง มีคอมพิวเตอร์เพียง 1 เครื่อง ทำให้ไม่สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้สะดวก สอดคล้องกับ ประพนธ์ นอบน้อม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการเรียนแบบ On-Air บรรยากาศต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมคุณครูควรเตรียมตัวสอน มีการศึกษาแผนการสอนเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ ให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ประจักษ์ เช่นว่า นักเรียนได้เรียนกับคุณครูที่กำลังสอนจริง ๆ นักเรียนจะได้สนุกที่จะเรียนรู้ สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543, น. 183) ได้ให้ความหมายของฉันทะว่า หมายถึง ความพอใจ ใฝ่รัก ใฝ่หาความรู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ความขบใจ ความยินดี มีความพอใจในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ หรือให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวว่า รักงาน และรักจุดหมายของงานด้วย เป็นความอยากและความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งความอยากของฉันทะ จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่ง หรืองานนั้นบรรลุความสำเร็จ ดังนั้นหากการทำงานมีจุดเริ่มต้นของการทำงานเกิดขึ้นที่ใจ เมื่อใจรักงานก็อยากจะทำเต็มใจที่จะทำงานนั้น ก็มีความต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น โดยจะไม่พะวงกับสิ่งล่อใจหรือผลตอบแทนอื่น ๆ จิตใจจะแน่วแน่ในการทำงาน ฉันทะ จึงไม่เพียงแค่ว่ารักในงานที่ทำเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการอยากทำให้ดียิ่งขึ้น นั่นคือ เมื่อจะทำอะไรแล้ว จะต้องทำให้ดีที่สุด ให้เรียบร้อยสมบูรณ์ ฉันทะจะเกิดการทำงานอย่างสม่ำเสมอจนก็จะสำเร็จได้ดีและมีความสมบูรณ์ในงาน สอดคล้องงานวิจัย พระครูพิศาลธรรมานุวัตร (สมนึก เตชธมโม) และคณะ (2563, น. 45) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักอริยบท 4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจ (1) หลักสูตรธรรมศึกษามีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สภาพพื้นฐานของนักเรียน (2) มีเนื้อหาของธรรมศึกษาที่เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน (3) การเรียนการสอนธรรมศึกษามี

หัวข้อเรียงลำดับจากง่ายไปหายากได้อย่างเหมาะสม (4) ควรมีการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความพอใจในโรงเรียน หรือศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงาน

3. รูปแบบ On-demand เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ : เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการเรียนที่ครูต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกตั้งใจ ต่อสู้บากบั่นกับกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ อรไท แสงลุน (สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Demand ครูต้องมีรูปแบบ On-Demand ที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินที่สอดคล้องกับกิจกรรม และท้าทาย สร้างแรงจูงใจในการเรียนแบบ On-Demand ให้กับผู้เรียนเห็นเป็นความท้าทายและภาคภูมิใจ เป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้เรียนคนอื่น ๆ สอดคล้องกับ บุญเชิด ชำนิศาสตร์ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Demand การเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับสมัยปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เข้าถึงเทคโนโลยีได้ เป็นความท้าทายต้องมีใจสู้ ขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาหาความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ให้มาก จึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียนได้ สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543, น. 184) กล่าวว่า วิจารณ์ หมายถึง ความเพียร ความบากบั่น ความพยายามทำหน้าที่อย่างไม่ท้อถอย มีใจสู้โดยไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรค และความยากลำบากในการทำงานแม้ว่างานจะถูกใจ แต่ถ้าไม่ขยันฝึกฝนจนชำนาญหรือมีความเพียรพยายาม งานย่อมไม่เกิดผลสำเร็จขึ้นได้ ต้องมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ต้องมีจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย ในการสร้างเสริมวิริยะ จะต้องสร้างที่ฐานรากของจิตใจ คือ ต้องจุดจิตสำนึกในการฝึกฝน โดยมองเห็นว่า งานเป็นสิ่งที่ท้าทาย ใจสู้เมื่อทำแล้วจะไม่ท้อถอย วิริยะจึงมีความจำเป็นยิ่งสำหรับงานทุกอย่างรวมทั้งงานบริหารการศึกษา สอดคล้องงานวิจัย พระพัฒน์พล สิริสุวณโณ (เพชรไชย), ประยูร แสงใส, และอุทัย วรเมธีศรีสกุล (2563, น. 204) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกเป็นราย ด้าน คือ ด้านวิริยะ (ความพากเพียร) มีระดับการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4. รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต : เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการเรียนในรูปแบบ On-Line มีความสำคัญอยู่ในระดับหนึ่ง ถ้านักเรียนมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์และสัญญาณทางอินเทอร์เน็ต การเรียนในรูปแบบ On-Line มีความสะดวกและสามารถเรียนได้ทุกที่ แต่ไม่สามารถวัดและประเมินผลในเรื่องของความเข้าใจได้ทุกคน สอดคล้องกับ พิรวัฒน์ ชัยสุข (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Line การให้ความใส่ใจในอุปกรณ์ สัญญาณสื่อสารอินเทอร์เน็ต ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงกิจกรรมการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับ บุญเชิด ชำนิศาสตร์ (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2565) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ค่อนข้างตอบโจทย์ในช่วงแพร่ระบาด หากครูมีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมระหว่างเรียน มีเกมส์ มีการโต้ตอบเพื่อกระตุ้นนักเรียน การสอนจะประสบความสำเร็จอย่างมาก แต่หากครูเพียงแค่สอนปกติตามเนื้อหาไม่มีกิจกรรมนักเรียนจะเพียงแค่เข้ามาเช็คชื่อและหายไปการสอนก็จะไม่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วิเชียร ชาบุตรบุญทวี (2535, น. 126) ได้ให้ความหมายของจิตตะว่า หมายถึง ความสนใจ เอาใจใส่ หรือตั้งใจในการกระทำนั้นๆ อย่างจริงจัง โดยไม่ใส่ใจถึง ปัญหาอุปสรรคอันจะเป็นเหตุให้เสียกำลังใจ สอดคล้องงานวิจัย พระครูพิศาลธรรมานุวัตร (สมนึก เตชธมโม) และคณะ (2563, น. 45) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านจิตตะ ความจดจ่อ (1) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมธรรมศึกษา เช่น ตักบาตร สวดมนต์ เป็นต้น



(2) โรงเรียนมีขอบข่ายของงานที่ชัดเจน ค้นหาแนวคิดใหม่ๆ หรือศึกษาผลงาน ที่ประสบผลสำเร็จ มาพัฒนางาน ปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ยังไม่ดีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (3) เมื่อเกิดข้อสงสัยในการเรียนธรรมศึกษาจะสามารถซักถามพระอาจารย์หรือครูผู้สอนทันที (4) ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ผู้ดำเนินงานเสนอความคิดเห็นที่เพิ่มประสิทธิภาพในงานที่ปฏิบัติเพื่อพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมต่อความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็นระบบ ศึกษาผลงานที่ประสบผลสำเร็จ มาพัฒนางานให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

5. รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร : เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ก่อนข้างจะประสบปัญหาเนื่องจากทักษะการให้การเรียนรู้ การสอนของผู้ปกครองในการถ่ายทอดความรู้ การสอนของผู้ปกครองในการถ่ายทอดความรู้ใบงาน สื่อแก่ผู้เรียนไม่เหมือนกัน ผู้บริหาร ครู ควรชี้แจง ทำความใจแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้มีทักษะในการสอนนักเรียน เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ On-Hand มากที่สุด สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ ฉายรัตน์ (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Hand จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนกับผู้ปกครองต้องมีความประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ปกครองช่วยกวดขัน ในการทำงานของนักเรียน เพราะการทำงานที่บ้านครูเป็นเพียงผู้มอบหมายงาน แต่ผู้ปกครองต้องเป็นผู้ตรวจสอบงานของนักเรียนว่าทำเสร็จแล้วหรือยัง สอดคล้องกับ วิยุทธ วิลามาศ (สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2565) จากการสัมภาษณ์การจัดการศึกษาแบบ On-Hand จะมีบรรยากาศการเรียนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านใบงาน ในสิ่งที่ดีคือการวัดผลมีหลักฐานในการวัดและประเมินผลได้เป็นรูปธรรม การเรียนจึงจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ แสงอรุณ โปร่งธนะ (2539, น. 228-229) ได้ให้ความหมายของวิมังสาว่า หมายถึงการใช้ปัญหาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญหาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่องขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง สอดคล้องงานวิจัย พระครูพิศาลธรรมานุวัตร (สมนึก เตชธมโม) และคณะ (2563, น. 45) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิมังสา การตรวจสอบ (1) หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและ แก้ปัญหาชีวิต (2) สามารถนำความรู้ที่เรียนธรรมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมตามรายวิชาที่เด็กเรียน การจัดบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก ผู้เรียนมีความสุขเกิดความไว้วางใจ บรรยากาศในห้องเรียนจึงจะประสบความสำเร็จ

ด้านฉันทะ หมายถึง รักงาน (เห็นคุณค่า ความรัก ความ พอใจ) ครู ผู้บริหารควรมีความรัก ความพอใจในงานบริหาร รักในวิชาชีพ รักศิษย์ รักที่จะเห็นเพื่อนร่วมงานมีความเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษา บริหารทำไปด้วยใจรัก ในวิชาชีพ ไม่ได้ทำไปเพราะ พอให้เสร็จไป พอให้ผ่านไป มีการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่สม่ำเสมอ นักเรียนจึงมีความสนใจรักที่จะเรียนและสนุกสนาน กระตือรือร้นในการเรียน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2542, น. 266)

1.2 รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับทุกโรงเรียนเพราะครูไม่สามารถกำหนดเนื้อหาให้ตรงตามหลักสูตรของโรงเรียนและไม่สามารถวัดและประเมินผลตรงตามหลักสูตรของโรงเรียนได้

ด้านฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ใฝ่รัก ใฝ่หาความรู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ความชอบใจ ความยินดี ครู ผู้บริหาร ต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพอใจในจุดหมายของงานที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ หรือให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ รักงาน และรักจุดหมายของงานด้วย เป็นความอยากและความต้องการอย่างหนึ่ง ซึ่งความอยากของฉันทะ จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่ง หรืองานนั้นบรรลุความสำเร็จ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543, น. 183)

1.3 รูปแบบ On-demand เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดการเรียนการสอนการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ครูต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกตั้งใจ ต่อสู้ บากบั่นกับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้เด็ก ปฏิบัติและบูรณาการชิ้นงานร่วมกับกลุ่มสาระฯของครูผู้สอน ให้เด็กมีความรู้สึกลงและเห็นกิจกรรมการเรียนรู้เป็นความท้าทาย การเรียนจึงจะประสบความสำเร็จ

ด้านวิริยะ หมายถึง ความเพียร ความบากบั่น ความพยายามทำหน้าที่อย่างไม่ท้อถอย ครู ผู้บริหารต้อง สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีใจสู้โดยไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรค และความยากลำบากในการทำงานแม้ว่างานจะถูกใจ ให้มีความขยันฝึกฝนจนชำนาญหรือมีความเพียรพยายาม งานย่อมเกิดผลสำเร็จขึ้นได้ ต้องมีความกล้าที่จะทำงานนั้น ต้อง มีจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย ในการสร้างเสริมวิริยะ จะต้องสร้างพื้นฐานรากของจิตใจ คือ ต้องจุดจิตสำนึกใน การฝึกฝน โดยมองเห็นว่า งานเป็นสิ่งที่ท้าทาย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543, น. 184)

1.4 รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Line มีความสำคัญ อยู่ในระดับหนึ่ง ครู ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์และสัญญาณทางอินเทอร์เน็ต การเรียนในรูปแบบ On-Line มีความสะดวกและสามารถเรียนได้ทุกที่ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงกิจกรรมการเรียนการสอน ของครู

ด้านจิตตะ หมายถึง จิตใจที่จดจ่อ เอาใจใส่ ตั้งใจ แน่วแน่ในการทำงาน ครู ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ และเป็นความคิดฝึกฝน ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ในการทำงานจะ ต้องเอาใจใส่กับงานไม่ปล่อยปะละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ เป็นการอุทิศตนกับงานที่ทำในการสร้างเสริม จิตตะให้เกิดในตัวบุคคลนั้น จะต้องชี้ให้เห็นความสำคัญของงานที่ทำว่า งานนั้นมีความสำคัญต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อประเทศ ชาติ ต่อโลก จิตตะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำงานนั้นสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยการมุ่งมั่นในงานที่ทำนั้น (พระ ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543, น. 187)

1.5 รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร การจัดการเรียนการสอน ค่อนข้างจะประสบปัญหา เนื่องจากทักษะการให้การเรียนรู้ การสอนของผู้ปกครองในการถ่ายทอดความรู้ใบงาน สื่อแก่ผู้เรียนไม่เหมือนกัน ผู้บริหาร ครู ควรชี้แจง ทำความใจแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้มีทักษะในการสอนนักเรียน เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ On-Hand มากที่สุด

ด้านวิมังสา หมายถึง การใช้ปัญญาสอบสวน ครู ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ วิมังสาคือความไตร่ตรองหรือทบทวน ได้แก่หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และ ตรวจสอบข้อสงสัยหย่อนในสิ่งที่ทำ มีการวางแผนวัดผล คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุงงาน เพื่อช่วยให้งานนั้นง่ายขึ้น การใช้ปัญญา จะเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะนำความสำเร็จมาสู่งาน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543, น. 187)



เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ ฉายรัตน์. *ครูเชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา*. (30 สิงหาคม 2565). สัมภาษณ์.
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (27 กรกฎาคม 2564). *ภาควิชาจุลชีววิทยา*.

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ ใหม่ 2019 (novel coronavirus 2019, 2019-nCoV). ออนไลน์. สืบค้นจาก
<https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1410>

เชียร ชาบุดรบุณทริก. (2535). *พุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์, 126.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2532). *หลักการและการจัดการประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ทิตนา แคมมณี. (2546). *รูปแบบการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการ.

นิรมล ฤกษ์ดี. *รองผู้อำนวยการสถานศึกษา*. (1 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.

บัญชา ปลื้มอารมณ์. *รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี*. (29 สิงหาคม 2565). สัมภาษณ์.

บุญเชิด ชำนิศาสตร์. *อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.ม, ค.ด.* (4 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.

ประนอม นอบน้อย. *ครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา*. (30 สิงหาคม 2565). สัมภาษณ์.

พระครูพิศาลธรรมานุวัตร (สมนึก เดชชมโม), พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, และสมศักดิ์ บุญปู. (2563).

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา,
วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์. 7(1), 45.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *ธรรมะกับการทำงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, 183-184.

_____. (2543). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 842-846.

พระพัฒนพล สิริสุวณโณ (เพชรไชย), ประยูร แสงใส, และ อุทัย วรเมธีศรีสกุล. (2563). *การจัดการเรียนรู้ตามหลัก
อิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*

จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารพุทธศึกษาและวิจัย*. 6(1), 204.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *ธรรมญูชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 40.

พิรวัฒน์ ชัยสุข. *หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา. เลขานุการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.
(4 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.*

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2542). *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 266.

มติชนมติครู. (27 กรกฎาคม 2564). *การจัดการศึกษา ในสถานการณ์แพร่ระบาด โควิด-19*. ออนไลน์.

สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2733008

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (27 กรกฎาคม 2564). *โควิด-19 และระบาดวิทยา. ผลกระทบทางด้านการศึกษา*. ออนไลน์.

สืบค้นจาก <https://learningcovid.ku.ac.th/course/?c=7&l=4>

วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิฑูรธ วิลามาศ. *ครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา*. (29 สิงหาคม 2565). สัมภาษณ์.

วิภารัตน์ บุญล้อม. *ครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา*. (29 สิงหาคม 2565). สัมภาษณ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (27 กรกฎาคม 2564). *ศธ.เลื่อนเปิดเทอมจากวันที่ 1 มิ.ย.*

เป็นวันที่ 14 มิ.ย. ออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th/archives/436838>



สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545. กรุงเทพมหานคร.

แสงอรุณ โปร่งธูระ. (2539). พุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา. สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบัน ราชภัฏธนบุรี, 228-229.

อรไท แสงลุน. ศีขานินเทศก์ชำนาญการพิเศษ. (1 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.



รูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ FORMS OF GOOD GOVERNANCE APPROPRIATE IN THE ROLES AND DUTIES OF ATTORNEYS

ศุภวิทย์ คำธิตา^{1*} รุ่งแสง กฤตยพงษ์² ชูชีวรรณ ตมิศานนท์³

Supawit Kamthita^{1*} Rungsaeng Kittayapong² Choocheewan Tamisanont³

Received: July 25, 2022

Revised: August 25, 2022

Accepted: September 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมายของทนายความ (2) ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษาของทนายความ (3) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลและกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ และการขอเปิดบริษัทที่ปรึกษาของระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย (4) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพทนายความ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย (5) ศึกษาการจัดทำรูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมเพื่อบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ความเชี่ยวชาญ และการขอเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมายโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ พบว่า สำนักงานทนายความเปิดรับผู้เข้าอบรมฝึกงานในภาคปฏิบัติหลายสำนักงาน แต่มีบางแห่งที่ยอมลงลายมือชื่อรับรองให้ผู้ฝึกงาน โดยที่ผู้ฝึกงานนั้นไม่เข้าฝึกงานอย่างแท้จริง หรือที่เรียกว่าฝากชื่อไว้ ส่งผลให้ผู้ฝึกงานนั้นขาดองค์ความรู้ในการประกอบวิชาชีพทนายความ (2) ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของทนายความ พบว่าในกฎหมายควบคุมการวิชาชีพทนายความกลับไม่ได้กำหนดถึงความเชี่ยวชาญไว้ ส่งผลให้ปัจจุบันทนายความหนึ่งท่านสามารถว่าความได้ทุกคดีตามที่ลูกค้ามาว่าจ้าง ทำให้ขาดความชำนาญ (3) ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย พบว่ากฎหมายไม่ได้จำกัดหรือห้ามมิให้การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในรูปแบบของการว่าความ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย หรือการทำคดีต่าง ๆ จึงมีผลว่าการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพื่อกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกฎหมาย แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ใช่ทนายความและไม่มีใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ทำให้การควบคุมมาตรฐานบริษัทที่ปรึกษากฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ

^{1*} นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

อีเมล: supawit_lawyer@hotmail.com 081-8839442

² อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม rungsaeng@kss.co.th 089-5424229

³ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการคดีศาลแขวงนครราชสีมา paitamisanont@hotmail.com 061-8518422



ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้เสนอรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ คือ พระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่...) พ.ศ. ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมเพื่อบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพทนายความ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล บทบาทและหน้าที่ ทนายความ

Abstract

This research on the forms of good governance appropriate for the roles and duties of attorneys aims to (1) investigate the problems on roles and duties, professional competency, and asking for permission to open the attorneys' legal consulting firms; (2) investigate concepts, principles, and theories related to roles and duties, competency, and asking for permission to open the attorneys' legal consulting firms; (3) investigate good governance and laws related to roles and duties, competency, and asking for permission to open international, foreign, and Thailand legal consulting firms; (4) investigate and analyze the problems on adopting good governance to roles and duties of attorneys, attorneys' professional competency, and asking for permission to open the legal consulting firms; and (5) investigate the forms of good governance appropriate for the roles and duties of attorneys, competency, and asking for permission to open the legal consulting firms by the qualitative research methodology including documentary research and in-depth interview.

The findings revealed that (1) regarding the problems on training in the law firms, several law firms open up to the trainees to work as an apprentice but some law firms agree to get approval for the trainees who do not obtain an apprenticeship, leading the trainees to lack body of knowledge for working as an attorney professional; (2) regarding the problems on attorneys' competency, laws to control attorney profession do not specify the competency leading currently one lawyer can conduct all the cases as hired by the clients and resulting in their incompetency; (3) regarding the problems on the standards of the legal consulting firms, laws do not restrict or prohibit establishing partnerships and companies in the form of lawyer practice, law consulting or making a case, as a result, establishing partnerships and companies to conduct any businesses related to laws is inefficient to control the standards of the legal consulting firms although that person is not an attorney and does not have an attorney license.

Therefore, this research would like to propose the forms of good governance appropriate for the roles and duties of attorneys, that is, the Lawyer Act (No. ...) B.E. ... which consists of the contents on good governance appropriate for the roles and duties of attorneys, professional competency of attorneys, and asking for permission to open the legal consulting firms.

Keywords: Good Governance, Roles and Duties, Attorneys

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติทนายความขึ้นใหม่ เพื่อเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสภาพทนายความร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วเสร็จเมื่อปี 2533 และได้นำเสนอต่ออานาชน หลีกภัย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2528 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2528 เป็นต้นมา วิชาชีพทนายความจึงถือเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยจะมีหน้าที่หลักในการว่าความและให้คำปรึกษากฎหมาย รวมทั้งจัดทำนิติกรรมสัญญาและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนคู่ความ (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 4)

เมื่อพิจารณาความเป็นมาของการประกอบวิชาชีพทนายความของไทยนั้นจะเห็นได้ว่าจะสามารถแบ่งได้เป็นสองช่วงระยะเวลาคือ (1) ช่วงระยะเวลาก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นทนายความวิชาชีพไว้เพียงว่า บุคคลใด ๆ ก็ตามที่จบชั้นปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ก็สามารถขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้ทันที เหมือนหนึ่งว่าความสามารถของบุคคลที่ใช้ใบอนุญาตทนายความได้ เพียงแต่พิสูจน์ด้วยความรู้ทางกฎหมายผ่านทางระบบวุฒิการศึกษาเท่านั้น ทั้งที่ความจริงแล้ว วิชาชีพทนายความจำต้องอาศัยทั้งประสบการณ์ (Experience) ความชำนาญ (Skill) ความรู้ (Knowledge) ประกอบกัน เพราะทนายความคือวิชาชีพเฉพาะทางที่ไม่ใช่บุคคลใด ๆ ก็สามารถเป็นทนายความได้ (2) ช่วงระยะเวลาหลังจากมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ ฉบับพุทธศักราช 2528 ที่เริ่มต้นกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะขึ้นทะเบียนทนายความไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นทนายความนอกจากจะจบปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์แล้วต้องผ่านการฝึกและอบรมมรรยาททนายความ ตามข้อบังคับทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรม พ.ศ. 2529 โดยในข้อที่ 13 บัญญัติว่า “หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความแบ่งเป็น 2 ภาค ดังนี้ (1) ภาคทฤษฎีให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรมภาคทฤษฎีโดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง (2) ภาคปฏิบัติให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่า 6 เดือน”

บทบาทและหน้าที่ของทนายความ สามารถแบ่งได้ดังนี้ (สุจริต ถาวรสุข, 2513 : 57)

- (1) งานรับปรึกษาอรรถคดีโดยทั่วไปและการเตรียมคดี
- (2) การทำหนังสือเตือน
- (3) งานเรียบเรียงคำคู่ความ ซึ่งได้แก่ การแต่งฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลง คำฟ้องอุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้อภิญา และเรียบเรียงคำคู่ความอื่น รวมทั้งทำคำแถลงอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อเสนอต่อศาล
- (4) งานว่าความในศาล ซึ่งอาจเป็นการว่าต่างโจทก์ หรือแก้ต่างจำเลย หรือบุคคลอื่นที่พึงเข้ามาเป็นคู่ความในศาล ด้วยการซักถาม คำนวณ ตั้ง พยาน และการแถลงอื่น ๆ อันจำเป็นต้องกระทำด้วยวาจา ซึ่งพึงเสนอต่อศาล เพื่อศาลจะได้จัดบันทึกไว้ในสำนวนความ
- (5) การยอมรับหน้าที่ซึ่งทนายความมีหน้าที่พึงต้องผูกพันตนตามกฎหมาย เช่น การเป็นทนายความที่ศาลตั้งเป็นต้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ทนายความขาดคุณธรรมและจริยธรรมในการฝึกอบรมวิชาว่าความ ในประเด็นนี้หากพิจารณาข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (3) และมาตรา 38 และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษแห่งสภาพทนายความ ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คณะกรรมการสภาพทนายความออกข้อบังคับว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความไว้ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมวิชาว่าความนั้นจะเห็นได้ข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 ได้กำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรว่า ข้อ 12 ให้สำนักฝึกอบรมจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาว่าความเป็นประจำทุกปี ปีละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และข้อ 13



หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความ แบ่งเป็น 2 ภาค ดังนี้ (1) ภาคทฤษฎี ให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรมภาคทฤษฎี โดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ก. มรรยาทและจริยธรรมทนายความ ข. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ค. วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ง.วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายอื่น จ. หลักการให้คำปรึกษากฎหมาย (2) ภาคปฏิบัติ ให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ทั้งนี้ การฝึกอบรมภาคปฏิบัติอาจกระทำได้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกหัดงานที่สำนักฝึกอบรมหรือที่สำนักงานทนายความก็ได้ แต่ระยะเวลาฝึกหัดงานแห่งใดแห่งหนึ่งหรือทั้งสองแห่งรวมกันต้องไม่น้อยกว่าระยะที่กำหนดในวรรคแรก

ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ พ.ศ. 2535 อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 27 มาตรา 38 และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คณะกรรมการสภาทนายความจึงออกข้อบังคับว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความ ไว้ดังต่อไปนี้ ข้อ 5 ผู้เข้ารับการฝึกหัดในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับดังต่อไปนี้ (1) ผู้เข้ารับการฝึกหัดต้องเป็นผู้ได้เข้ารับการฝึกหัดงานหลักจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสถาบันการศึกษาซึ่งสภาทนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ (2) ผู้เข้ารับการฝึกหัดต้องฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความซึ่งผู้ควบคุมการฝึกหัดงานต้องมีใบอนุญาตให้เป็นทนายความเป็นเวลารวมกันไม่น้อยกว่า 7 ปี (3) (ก) ให้ผู้เข้ารับการฝึกหัดแจ้งชื่อ ที่อยู่ พร้อมหลักฐานแสดงคุณวุฒิการศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกหัด และชื่อ ที่อยู่ โดยละเอียดของสำนักงานทนายความที่รับฝึกหัดงานพร้อมหนังสือรับรองและสำเนาใบอนุญาตให้เป็นทนายความของผู้ควบคุมการฝึกหัดงาน ต่อสภาทนายความภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันเริ่มเข้าฝึกหัดงาน (ข) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกหัดได้ฝึกหัดงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี จะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ให้แนบหนังสือรับรองการเข้าฝึกหัดงานของผู้ควบคุมการฝึกหัดงานและรายละเอียดการฝึกหัดงานตลอดระยะเวลา 1 ปี มาแสดงพร้อมกับคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ (ค) การแจ้งการเข้าฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความและการรับรองของผู้ควบคุมการฝึกหัดงาน ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด (ง) ผู้เข้ารับการฝึกหัดผู้ใด อ้างว่าได้เข้ารับการฝึกหัดงานมาก่อนแล้วแต่ มิได้แจ้งการเข้ารับการฝึกหัดงานให้สภาทนายความทราบภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันเริ่มเข้าฝึกหัดงานให้คณะกรรมการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทำการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฝึกหัดงานของผู้เข้ารับการฝึกหัดงานดังกล่าว แล้วนำเสนอคณะกรรมการสภาทนายความพิจารณาผ่อนผันในเรื่อง การนับระยะเวลาการเข้าฝึกหัดงาน ให้เป็นการเฉพาะราย และข้อ 6 ให้ผู้ที่ได้ฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดในข้อ 5 มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นทนายความได้เมื่อได้ผ่านการทดสอบ และสอบได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

จากหลักเกณฑ์ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 นั้น พบว่าปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ คือ ภาคปฏิบัติ ได้กำหนดให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ทั้งนี้ การฝึกอบรมภาคปฏิบัติอาจกระทำได้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกหัดงานที่สำนักฝึกอบรมหรือที่สำนักงานทนายความก็ได้ แต่ระยะเวลาฝึกหัดงานแห่งใดแห่งหนึ่งหรือทั้งสองแห่งรวมกันต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน ส่วนการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความกำหนดไว้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกหัดในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ย่อมมีสิทธิในการขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความได้ หากว่าบุคคลดังกล่าวได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

สภาพนายความ ว่าด้วยการฝึกหัดงานในสำนักงานนายความ พ.ศ. 2535 ประเด็นปัญหาคือ ในบางกรณีมีการนำเอาชื่อของตนไปฝากตามสำนักงานนายความที่ตนรู้จัก หรือที่สำนักงานนายความที่ทางสภาพนายความเป็นผู้จัดให้เพียงเพื่อให้ครบระยะเวลาตามที่กำหนด โดยไม่ได้ฝึกงานในสำนักงานนายความนั้นอย่างแท้จริง จึงทำให้ทนายความขาดประสบการณ์ (Experience) ความชำนาญ (Skill) และความรู้ (Knowledge) และที่สำคัญทำให้การฝึกงานในภาคปฏิบัติตามที่สภาพนายความกำหนดไว้ในข้อบังคับสภาพนายความฯ ข้อ 13 เป็นเพียงเงื่อนไขของระยะเวลา เพื่อให้บุคคลที่ประสงค์จะเป็นทนายความฝึกปฏิบัติ ตลอดจนนำแนวทางและวิธีปฏิบัติมาใช้ในการทดสอบให้ผ่านตามหลักเกณฑ์ที่สภาพนายความกำหนดไว้ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นทนายความเท่านั้น (ภัทระ ลิ้มปิติระ, 2556 : 3)

ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพทนายความ พบว่าหากทนายความสอบผ่านกระบวนการและขั้นตอนตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ข้อบังคับสภาพนายความ ว่าด้วยใบอนุญาตให้เป็นทนายความ พ.ศ. 2529 และข้อบังคับสภาพนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 บุคคลดังกล่าวจะสามารถประกอบวิชาชีพทนายความได้ ประเด็นว่าในเรื่องของความเชี่ยวชาญของการประกอบวิชาชีพทนายความนั้นพบว่า ทนายความจะพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ โดยมีการรับประสบการณ์ การฝึกฝนอบรม มีการลองผิดลองถูก จนเกิดความรู้ความเชี่ยวชาญพร้อมที่จะนำไปใช้งานให้เกิดประโยชน์ และถ่ายทอดให้กับผู้อื่น นอกจากนั้นทนายความบางกลุ่มต้องไปอาศัยอยู่กับผู้ที่เป็นอาจารย์เพื่อรับการถ่ายทอดเคล็ดวิชาชีพนั่นๆ เริ่มเรียนรู้งานในระดับพื้นฐาน ในฐานะเด็กฝึกงาน จนได้รับการยอมรับจากอาจารย์จนได้เป็นศิษย์เอกได้รับการถ่ายทอดเคล็ดลับของวิชาขั้นสุดยอดเพื่อออกไปทำงานเลี้ยงตนเองและถ่ายทอดวิชาชีพรูทีให้กับลูกศิษย์ของตนเองต่อไป อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาคือ ทนายความหนึ่งท่านสามารถทำคดีได้หลากหลาย เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายภาษี กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยไม่ได้รับรู้ถึงความเชี่ยวชาญเหมือนกับทนายความในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ทนายความจะทำหน้าที่ว่าความจะต้องมีความเชี่ยวชาญในคดีหรือเรื่องที่ตนว่าความ ซึ่งความเชี่ยวชาญจะเกิดขึ้นได้ไม่เฉพาะแต่การฝึกฝนโดยอาศัยประสบการณ์เท่านั้น หากแต่อาศัยการศึกษาหรืออบรมหรือผ่านการทดสอบหลักสูตรที่จัดอบรมขึ้นเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ เป็นต้น หรือหากจะเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น เช่น กรณีของวิชาชีพแพทย์ หากแพทย์นั้นจะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกระดูก ก็ต้องไปเรียนต่อด้านข้อกระดูกเฉพาะ กล่าวคือ เมื่อเรียนจบแพทย์ 6 ปีแล้ว ก็ต้องไปเรียนต่อเฉพาะทางด้านข้อกระดูก จึงจะได้เป็นแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านข้อกระดูก เป็นต้น (มะโน ทองปาน, 2546 : 9-10)

ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันบริษัทที่ปรึกษากฎหมายนั้น พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่ได้กำหนดให้ผู้ขอเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมายจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความ (ตัวทนาย) จึงทำให้บริษัทที่ปรึกษากฎหมายหลายแห่งผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่ทนายความ ส่งผลให้ในบางกรณีที่ผู้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษากฎหมายแก่บุคคล องค์กร ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นไม่ใช่บุคคลที่เป็นทนายความของบริษัทนั้น บางกรณีเป็นเพียงผู้มีประสบการณ์และอาศัยความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของบริษัทเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว ทำให้การปรึกษาหรือคดีไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาและในบางกรณีก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียทรัพย์สินจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของวิชาชีพทนายความ ดังนั้น ในกรณีนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทที่ปรึกษากฎหมายต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ เพราะจะได้อยู่ภายใต้การตรวจสอบและการควบคุมดูแลของสภาพนายความ ตลอดจนยังเป็นการสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนที่มาปรึกษาเกี่ยวกับบรรทัดคดีต่าง ๆ (สมักร เขาวาณันท์, 2540 : 57)

คำว่า “ธรรมาภิบาล” มีการให้ความหมายไว้หลากหลายอาทิ ธนาคารโลก หรือ World Bank ได้ให้ความหมายว่า Good Governance เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง



โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549) แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้เข้ามามีอิทธิพลในภาคราชการเมื่อเกิดจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงของไทยในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งภาควิชาการและผู้ที่ได้รับผลกระทบเห็นว่า สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการ การกำหนดนโยบายสาธารณะ และการทุจริตมิชอบในวงราชการ อันเป็นความรับผิดชอบของภาคราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ ขณะเดียวกันในภาคประชาชนอันเป็นพลังสำคัญก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตื่นตัวและรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพิ่มขึ้น หากความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพดังกล่าว ไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างแท้จริงและรีบด่วน โอกาสที่จะนำพาประเทศฟื้นตัวจากวิกฤติย่อมเป็นไปได้ยาก ทั้งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองประเทศยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะให้ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2542 ต่อมาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ได้ประกาศ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และเริ่มมีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ 11 สิงหาคม 2542 ซึ่งนับได้ว่าเป็นก้าวแรกหรือเรียกได้ว่าเป็นการวางฐานในการบริหารราชการแนวใหม่ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542)

หากกล่าวเฉพาะทนายความ ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ว่าความและดำเนินการอันเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในศาลแทนคู่ความ รวมถึงสร้างและรักษาความเป็นธรรมให้กับสังคม และคุ้มครองดูแลรักษาผลประโยชน์ของคู่ความ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 62) ดังนั้น บทบาทและหน้าที่ของทนายความจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรมและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยเหตุนี้การวิจัยนี้จึงมีแนวคิดว่าบทบาทและหน้าที่ของทนายความ หากใช้โดยไม่ชอบ ย่อมสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ หากมีการนำเอาหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีในการยึดถือปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพทนายความ แต่ปัญหาก็คือหลักธรรมาภิบาลมีหลายหลักหรือหลายข้อ ซึ่งหากนำมาใช้กับวิชาชีพใดย่อมต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมภายใต้บริบทของขอบเขตแห่งบทบาทและหน้าที่ของวิชาชีพที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น หากจะนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับบทบาทและหน้าที่ของทนายความก็จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของหลักธรรมาภิบาลให้มีความสัมพันธ์กับบทบาทและหน้าที่ของทนายความด้วย จึงจะส่งผลให้การทำหน้าที่ของทนายความที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

ดังนั้น จากแนวคิดการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับบทบาทและหน้าที่ของทนายความนี้ การวิจัย กำหนดการศึกษาและวิจัยเรื่อง รูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ เพื่อหาคำตอบในหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับบทบาทและหน้าที่ของทนายความ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมายของทนายความ
2. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษาของทนายความ
3. ศึกษาหลักธรรมาภิบาลและกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ และการขอเปิดบริษัทที่ปรึกษาของระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย



4. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับบทบาทและหน้าที่ของนายความ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนายความ และการขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย

5. ศึกษาการจัดทำรูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมเพื่อบทบาทและหน้าที่ของนายความ ความเชี่ยวชาญ และการขอเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยประกอบไปด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิด หลักการ หลักธรรมาภิบาลระหว่างประเทศ หลักธรรมาภิบาลต่างประเทศ หลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่กำหนดในวิธีวิทยาการวิจัยประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพนายความและผู้มีส่วนได้เสีย คือผู้แทนจากสภานายความ พนักงานอัยการ นายความ และประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกำหนดเป็นกรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ มีนายความและประชากรหลากหลาย ซึ่งน่าจะครอบคลุมเป็นตัวอย่างประชากรทั้งประเทศไทยได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ (1) ผู้แทนจากสภานายความ (2) ผู้พิพากษา (3) พนักงานอัยการ (4) นายความ และ (5) ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ การวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มจากความเชี่ยวชาญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับบทบาทและหน้าที่ของนายความ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ทั้งนี้ โดยมีการทวนสอบคุณภาพของข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลที่สัมภาษณ์จากกลุ่มที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์ทีละกลุ่มเพื่อเช็คข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ รายงานวิจัย ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยการประชุมและสัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความ เกี่ยวกับรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของนายความ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของนายความ ผลการวิจัยพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดงานในสำนักงานนายความ ในประเด็นนี้นายความถือเป็นผู้ทำหน้าที่ในการใช้



กฎหมาย เป็นตัวแทนของผู้มีบรรณคดี ซึ่งการทำหน้าที่ของทนายความต้องซื่อสัตย์สุจริตและต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกค้าทำให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ การนำหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีที่ได้มีภาคส่วนต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แต่ยังไม่มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับทนายความแต่อย่างใด ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมา ทนายความถือเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหน้าที่หลักของทนายความนั้น ประกอบด้วยงานรับปรึกษาบรรณคดีโดยทั่วไปและการเตรียมคดี การทำหนังสือเตือน งานเรียบเรียงคำคู่ความ ซึ่งได้แก่ การแต่งฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลง คำฟ้องอุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก้อภิบาล และเรียบเรียงคำคู่ความอื่น รวมทั้งทำคำแถลงอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อเสนอต่อศาล งานว่าความในศาล ซึ่งอาจเป็นการว่าต่างโจทก์ หรือแก้ต่างจำเลย หรือบุคคลอื่นที่พึงเข้ามาเป็นคู่ความในศาลด้วยการชักถาม คำนั่ง พยาน และการแถลงอื่นๆ อันจำเป็นต้องกระทำด้วยวาจา ซึ่งพึงเสนอต่อศาล เพื่อศาลจะได้จัดบันทึกไว้ในสำนวนความ การยอมรับหน้าที่ซึ่งทนายความมีหน้าที่พึงต้องผูกพันตนตามกฎหมาย แต่ปัญหาการเข้าสู่การเป็นทนายความ เริ่มตั้งแต่คุณสมบัติ ความเชี่ยวชาญ จนกระทั่งการจัดตั้งสำนักงานทนายความ พบว่ายังขาดประสิทธิภาพส่งผลให้มีวิชาชีพทนายความขาดความน่าเชื่อถือ และคู่ความได้รับความเสียหาย

2. ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพทนายความ ในประเด็นนี้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยใบอนุญาตให้เป็นทนายความ พ.ศ. 2529 และข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. 2529 บุคคลดังกล่าวย่อมสามารถประกอบวิชาชีพทนายความได้ ประเด็นว่าในเรื่องของความเชี่ยวชาญของการประกอบวิชาชีพทนายความนั้นพบว่า ทนายความจะพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ โดยมีการรับประสบการณ์ การฝึกฝนอบรม มีการลงมือทดลองจนเกิดความรู้ความเชี่ยวชาญพร้อมที่จะนำไปใช้งานให้เกิดประโยชน์ และถ่ายทอดให้กับผู้อื่น นอกจากนั้นทนายความบางกลุ่มต้องไปอาศัยอยู่กับผู้ที่เป็นอาจารย์เพื่อรับการถ่ายทอดเคล็ดวิชาขึ้นๆ เริ่มเรียนรู้งานในระดับพื้นฐาน ในฐานะเด็กฝึกงาน จนได้รับการยอมรับจากอาจารย์จนได้เป็นศิษย์เอกได้รับการถ่ายทอดเคล็ดลับของวิชาขั้นสุดยอดเพื่อออกไปทำงานเลี้ยงตนเองและถ่ายทอดวิชาให้กับลูกศิษย์ของตนเองต่อไป อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาคือ ทนายความหนึ่งท่านสามารถทำได้หลากหลาย เช่น กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายภาษี กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยไม่ได้รับรู้ถึงความเชี่ยวชาญเหมือนกับทนายความในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ทนายความจะทำหน้าที่ว่าความจะต้องมีความเชี่ยวชาญในคดีหรือเรื่องที่ตนว่าความ ซึ่งความเชี่ยวชาญจะเกิดขึ้นได้ไม่เฉพาะแต่การฝึกฝนโดยอาศัยประสบการณ์เท่านั้น หากแต่อาศัยการศึกษาหรืออบรมหรือผ่านการทดสอบหลักสูตรที่จัดอบรมขึ้นเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ เป็นต้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของบริษัทที่ปรึกษาทนายความ ในประเด็นนี้ในปัจจุบันบริษัทที่ปรึกษาทนายความนั้น ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่ได้กำหนดให้ผู้ขอเปิดบริษัทที่ปรึกษาทนายความจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความ (ตัวทนาย) จึงทำให้บริษัทที่ปรึกษาทนายความหลายแห่งผู้เป็นเจ้าของไม่ใช่ทนายความ ส่งผลให้ในบางกรณีผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทนายความแก่บุคคล องค์กร ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นไม่ใช่บุคคลที่เป็นทนายความของบริษัทนั้น บางกรณีเป็นเพียงผู้มีประสบการณ์และอาศัยความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของบริษัทเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว ทำให้การปรึกษาบรรณคดีไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้รับคำปรึกษาและในบางกรณีก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียทรัพย์สินจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของวิชาชีพทนายความ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของนายความ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดงานในสำนักงานนายความ พบว่าสำนักงานนายความเปิดรับผู้เข้าอบรมฝึกงานในภาคปฏิบัติหลายสำนักงาน แต่มีบางแห่งที่ยอมลงลายมือชื่อรับรองให้ผู้ฝึกงาน โดยที่ผู้ฝึกงานนั้นไม่เข้าฝึกงานอย่างแท้จริง หรือที่เรียกว่าฝากชื่อไว้ ซึ่งบุคคลนั้นอาจไม่ปฏิบัติตามภารกิจอื่น ๆ ของตน แต่เมื่อถึงเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือครบกำหนดเวลาฝึกงาน ก็จะทำให้สำนักงานกฎหมายลงลายมือชื่อรับรองว่ามาฝึกงาน จากผลของการกระทำดังกล่าว ทำให้มีนายความบางกลุ่มไม่ตระหนักถึงการประกอบวิชาชีพนายความ บางรายทอดทิ้งคดี บางรายให้คำปรึกษาในทิศทางที่ไม่ชอบธรรม
2. ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของนายความ พบว่ากฎหมายควบคุมการวิชาชีพนายความกลับไม่ได้กำหนดถึงความเชี่ยวชาญไว้ ส่งผลให้ปัจจุบันนายความหนึ่งท่านสามารถว่าความได้ทุกคดีตามที่ลูกค้ามาว่าจ้าง ทำให้ขาดความชำนาญ และทำให้คดีและลูกค้าได้รับความเสียหาย
3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย พบว่ากฎหมายไม่ได้จำกัดหรือห้ามมิให้มีการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในรูปแบบของการว่าความ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย หรือการทำคดีต่าง ๆ จึงมีผลว่าการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพื่อกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกฏหมาย แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ใช่นายความและไม่มีใบอนุญาตให้เป็นนายความ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกหัดงานในสำนักงานนายความ ในกรณีนี้เนื่องด้วยการทำหน้าที่ของนายความต้องซื่อสัตย์สุจริตและต้องรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ของลูกค้าให้ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้กฎหมายเป็นสำคัญ จึงนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางที่เหมาะสมบทบาทและหน้าที่ของนายความ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีที่ได้มีภาคส่วนต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน หลักธรรมาภิบาลดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
2. ปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของนายความ ในกรณีนี้เนื่องจากการกำหนดความเชี่ยวชาญของนายความ ส่งผลให้มีความชำนาญ และทำให้คดีและลูกค้าได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนายความของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เห็นได้ว่าทั้งสองประเทศให้ความสำคัญกับการประกอบวิชาชีพของนายความอย่างยิ่ง เริ่มต้นที่การกำหนดจริยธรรมของนายความ เพื่อให้นายความยึดถือปฏิบัติ กล่าวคือ เนติบัณฑิตของอังกฤษจะไปว่าความให้กับโจทก์หรือจำเลยนั้น นอกจากมีโอกาสนพบตัวความและพยานผู้เชี่ยวชาญของฝ่ายตนแล้ว จะไม่มีโอกาสพบกับพยานปากอื่น ๆ ของฝ่ายตนอีกเลย ไม่มีโอกาสซักซ้อมพยานก่อน จนเป็นที่เข้าใจดีว่าต้องเบิกความอย่างนั้นอย่างนี้ เนติบัณฑิตผู้เป็นนายความว่าความพบพยานครั้งแรกในห้องพิจารณาของศาลเลย เพราะฉะนั้นพยานจะเบิกความอย่างไร นายความฝ่ายที่อ้างพยานมาเองก็ไม่ทราบล่วงหน้า จะไม่มีการเสียมสอนพยาน ทั้งนายความเองก็ไม่เคยเห็นพยานเหล่านั้นมาก่อน โซลิซิเตอร์จะเป็นผู้ที่จัดเตรียมคดีและเตรียมพยานไว้ให้ อย่างไรก็ตาม ในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากนายความไม่ได้แบ่งเป็น 2 สาขาอย่างของอังกฤษ นายความอเมริกันจึงอาจพบพยานที่ตนจะอ้างอิงให้คู่ความฝ่ายตน เพื่อซักถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อนเริ่มคดีในศาลได้ ดังนั้น ในกรณีนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดความเชี่ยวชาญของนายความแต่ละสาขาไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการทำงานที่มี



คุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนลูกความได้รับการให้คำปรึกษาอย่างถูกต้องตามสาขาความเชี่ยวชาญนั้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ในกรณีนี้เนื่องด้วยการกำหนดให้บริษัทที่ปรึกษากฎหมายต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ย่อมทำให้อยู่ภายใต้การตรวจสอบและการควบคุมดูแลของสภาทนายความ ตลอดจนยังเป็นการสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชนที่มาปรึกษาเกี่ยวกับบรรทัดคดีต่างๆ สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล นิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ เป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้บทบาทและหน้าที่ของทนายความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากจะให้มีความเหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในบทบาทและหน้าที่ของทนายความ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่..) พ.ศ.

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่..) พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 35/1 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“ผู้ซึ่งจะขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมายได้ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) เป็นผู้ซึ่งจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตามพระราชบัญญัติสภาทนายความ พ.ศ. 2528
- (2) ไม่เป็นผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความ
- (3) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาล”

มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 35/2 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“บุคคลทั่วไปหรือผู้ซึ่งไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา 35/1 หากประสงค์จะขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการสภาทนายความ”

มาตรา 5 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 35/3 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“บุคคลตามมาตรา 35/2 ซึ่งขอใบอนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขออนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย
- (3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสภาทนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร

(4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่อง ในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

(5) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

(7) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย

(8) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่ยกเว้นตามกฎหมาย

(9) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้ย่อสมรรถภาพในการอนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษา
กฎหมาย”

มาตรา 6 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 35/4 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“หากได้รับการอนุญาตเปิดบริษัทที่ปรึกษาตามกฎหมายแล้ว กระทำผิดกฎหมาย กฎระเบียบ หรือการไม่ปฏิบัติตาม
ข้อบังคับสภานายทนายความ คณะกรรมการสภานายทนายความมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตนั้น”

มาตรา 7 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 38/1 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“การบริหารจัดการงานที่ดีของการประกอบวิชาชีพทนายความควรอยู่บนพื้นฐานของหลักการสำคัญอย่างน้อย 6
ประการ ดังนี้

(1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและ
สังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอ
ใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

(2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติ
หน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์
จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

(3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของ
องค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย
ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

(4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหา
สำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

(5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหา
สาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะ
ยอมรับผลจากการกระทำของตน

(6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดย
ธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก
และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน”

มาตรา 8 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 38/2 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“ระบบการบริหารจัดการงานที่ดี จำเป็นต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะกลาง และ
ระยะยาว จึงต้องดำเนินการดังนี้

(1) สภานายทนายความ ต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานและกลไก
การบริหารภาครัฐให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ
สมรรถนะสูง ในการนำบริการไปสู่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีทำงานของเจ้าหน้าที่ให้ถือประโยชน์
ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมาย

(2) ทนายความ ต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนการทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ซื่อตรง เป็นธรรม



ต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบการตรวจสอบที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานการให้บริการ

(3) ประชาชน ต้องสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ เพื่อเป็นพลังที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกการบริหารจัดการงานที่ดี”

มาตรา 9 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 41/1 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“ให้ทนายความที่มีความประสงค์จะเป็นทนายความเชี่ยวชาญตามข้อบังคับนี้ ยื่นแบบแสดงความประสงค์รับเป็นทนายความต่อสภาทนายความเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อ ทนายความที่ยื่นแสดงความประสงค์จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) ไม่เป็นผู้ประพฤติดมรรยาททนายความ ตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ไม่ว่ากรณีใด ๆ

(2) ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งสภาทนายความมีคำสั่งระงับการปฏิบัติหน้าที่

(3) ไม่เป็นบุคคลที่หย่อนความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความ”

มาตรา 10 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 41/2 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“การจัดทำบัญชีรายชื่อ แยกเป็น 2 บัญชี ดังนี้

(1) บัญชี 1 ทนายความที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ให้กำหนดความเชี่ยวชาญแบ่งเป็นสาขาดังนี้

ก. กฎหมายแพ่ง

ข. กฎหมายพาณิชย์

ค. กฎหมายธุรกิจ

ง. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

จ. กฎหมายระหว่างประเทศ

ฉ. กฎหมายภาษี

ช. กฎหมายอาญา

ซ. กฎหมายล้มละลาย

ณ. กฎหมายปกครอง

(2) บัญชี 2 ทนายความที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จะตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตามทนายความบัญชี 1 ต่อเมื่อคณะกรรมการสภาทนายความเห็นชอบ

มาตรา 10 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 41/3 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

“หากทนายความที่ขึ้นบัญชี 1 แล้วประพฤติดมรรยาททนายความ จงใจละทิ้งคดี ไม่มาศาลตามนัด หรือกระทำการใด ๆ ไม่เรียบร้อยต่อวิชาชีพทนายความ โดยไม่มีเหตุขัดข้อง หรือเหตุอันสมควร คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจเพิกถอนทนายความผู้นั้นออกจากบัญชี 1 ได้”

มาตรา 11 บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งที่มีอยู่ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ให้ใช้ได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 12 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้



เอกสารอ้างอิง

สำนักงานกฤษฎีกา. (2564). พระราชบัญญัติวินัยนาถ พ.ศ. 2528. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2563.

จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%B701/%B701-20-2528-001.htm>.

ภัทร ธิมพ์ศิริ. (2556). หลักนิติธรรมสากลกับวิชาชีพทนายความ. งานวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรมทรัพยากรธรณี. (2564). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2563. จาก <http://www.dmr.go.th/download/10.pdf>.

มะโน ทองปาน. (2546). บทบาทของสหภาพทนายความกับช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย. การอบรมหลักสูตรผู้บริหาร

กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

สมัคร เชาวภานันท์. (2540). การปฏิรูประบบงานของสหภาพทนายความ. การอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการ

ยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

สุจิต ถาวรสุข. (2513). ความสำคัญของทนายความ. กรุงเทพฯ: ไทยสัมพันธ์.



การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ในศตวรรษที่ 21

Development of a Local Curriculum Using Local Learning Resources to Promote Life and Career Skills in the 21st Century

ณัฐธิดา ดวงแก้ว

Nuttida Doungkeaw

Received: August 5, 2022

Revised: November 15, 2022

Accepted: November 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชานุเคราะห์) จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 2) แบบประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ 3) แบบประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 หน่วยคือ (1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน่ารู้ (2) สวมแว่นใจ เกษตรพอเพียง (3) สืบสานภูมิปัญญา ปุ๋ยหมักชีวภาพ (4) รอบรู้งานปั้นตุ๊กตาดินเผา (5) เรียนรู้งานผ้าปักมือสันทอง และ (6) สืบทอดจักสาน ดอกไม้จากดอกไม้ไผ่ ระยะเวลาหน่วยละ 3 ชั่วโมง 2) ผลการประเมินผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 และ 3) ผลการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : หลักสูตรท้องถิ่น, แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น, ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21